

Renessanssin tanssiaskeleita

Tässä on muutamia ”muistilappuohjeita” monentylysten renessanssitanssien askelikkujen opettelemiseen. Yleensä ottaen askelten tyyli ja tarkka suoritustapa riippuu siitä, minkä maalaista ja miltä ajalta peräisin olevaa tanssia ollaan tanssimassa. Nämä kuvaukset noudattavat kullekin tanssilajille ominaista tyyliä, mutta alkuperäislähteissä monet askelikot on kuvattu joskus huomattavastikin yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin kuin tässä. Näistäkin ohjeista on kuitenkin toivottavasti apua muistin tueksi, esimerkiksi yrittäessä palauttaa taas kerran mieleensä että mikä ihme se viimeisimmässä tanssiharjoituksissa tarkasti opeteltu kummallisen niminen askelkuvio oikein olikaan, ja miten se nyt edes suunnilleen meni...

Erityisesti italialaisten tanssien askelikoista löytyy paljon tarkentavaa lisämateriaalia niistä kiinnostuneille. Italialaisissa tansseissa on muutenkin lattiakuvioiden lisäksi tärkeää myös tanssin liike pystysuunnassa sekä ylävartalon asento. Ja kannattaa huomata, että etenkin juuri eri aikakausien italialaisissa tansseissa käytetään keskenään samannimisiä askelikkoja, jotka kuitenkin suoritustavaltaan eroavat selkeästi toisistaan.

Monien askelkuvioiden täsmällisestä tulkinnasta ja suoritustavasta voidaan esittää monenlaisia perusteltuja mielipiteitä, aivan kuten on tilanne varsinaisten tanssikoreografioidenkin kanssa. Vaikka alkuperäis-materiaalia olisikin riittävästi, niin sen yksityiskohtia ei suinkaan aina ole esitetty yksikäsitteisesti tai edes sisäisesti ristiriidattomasti. Nämä ohjeet perustuvat pääasiassa Atro Kajasteen näkemyksiin ja tulkintoihin. Käytännössä tämä ”Hämeen keskiaikaseuran tyyli” ei kuitenkaan mainittavasti eroa ainakaan ”helsinki-läisestä tyylistä”, ja kaikkien tässä lueteltujen tanssilajien ”yleisestä olemuksesta ja hengestä” vallitsee aika pitkälti ihan maailmanlaajuinenkin yksimielisyys.

Tämä askelohjemoniste on saatavilla myös internetissä:

<http://iki.fi/kajaste/dance/fi/tanssiaskelikoista.pdf>

Tanssiasento, kädet ja jalat

Normaalissa tanssiasennossa ollaan vierekkäin ja pidetään paria kädestä kiinni. Mies on naisensa vasemmalla puolella, nainen miehensä oikealla puolella.

Kädet pidetään alhaalla ja luontevan rentoina. Naisen käsi on kevyesti miehen käden päällä. Vapailta käsillä naiset pitävät huolta runsaista hameenhelmoistaan ja miehet miekastaan, viitastaan sekä hatusta.

Tanssit alkavat aina vasemmalla jalalla. Joitakin poikkeuksia on, mutta ne ovat laskettavissa melkein yhden käden sormilla. Jos toisin ei ole sanottu, tehdään renessanssitansseissa kaikki kuviot aina yhtä aikaa *itsestä katsoen* samalla jalalla ja samaan suuntaan, eikä siis peilikuvana. (Peilikuvasymmetriasta tuli tanssissa muodikasta ja kaunista oikeastaan vasta 1600-luvun lopulla tai 1700-luvun alussa.)

”Yleiskäyttöinen renessanssiaskelten perustyyli”

Seuraavassa kuvattujen askelten tyyli on ehkä ”yleiskäyttöisin” ja lähimpänä ranskalaista tai englantilaista tyyliä 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa, vaikkei ihan täsmälleen vastaakaan kumpaakaan.

Simple / simppele (simple, single, sempio, singlis...)

askel - viereen

Astutaan askel johonkin suuntaan ja tuodaan toinen jalka edellisen viereen. Paino jää sille jalalle, jolla astuttiin se varsinainen askel.

(esimerkkejä: "simppele vasemmalla taakse": astutaan vasemmalla jalalla taaksepäin ja tuodaan oikea jalka vasemman viereen, muttei astuta sille oikealle jalalle; "simppele oikealla oikealle": astutaan oikealla jalalla oikealle ja tuodaan vasen jalka oikean viereen, muttei astuta vasemmalle jalalle)

Double / tupla (double, doppio, doblis...)

askel - askel - askel - viereen (johonkin suuntaan)
askel - lähelle - askel - viereen (suoraan sivuttain)

Astutaan kolme askelta johonkin suuntaan ja lopuksi tuodaan jälkimmäinen jalka ensimmäisen viereen. Paino jää sille jalalle, jolla astuttiin ensimmäinen askel.

(esimerkkejä: "tupla vasemmalla vasemmalle": astutaan vasemmalla jalalla vasemmalle, astutaan oikealla jalalla lähelle vasenta jalkaa, astutaan uudelleen vasemmalla jalalla vasemmalle ja tuodaan lopuksi oikea jalka vasemman viereen, muttei astuta oikealle jalalle; "tupla oikealla eteenpäin": astutaan oikealla jalalla eteenpäin, astutaan vasemmalla jalalla eteenpäin, astutaan oikealla jalalla eteenpäin ja tuodaan lopuksi vasen jalka oikean viereen, muttei astuta vasemmalle jalalle)

Reverence / tervehdys (reverence, honour, riverenza...)

Eräänlainen arvokas kumarrus, niaus tai polvistuminen. Kaikki tanssit päätetään tähän.

Potku / jalannosto (pied en l'air, grève, kick...)

hypähdys ja toisen jalan ojennus

Hypähdetään toisen jalan varaan ja ojennetaan toinen jalka nilkkaa myöten suoraksi eteenpäin. Ojennetun jalan varpaat eivät koske maahan.

(esimerkki: "oikea potku": hypähdetään kevyesti oikealta jalalta vasemmalle jalalle ja samalla ojennetaan oikea jalka eteenpäin [ts. painon siirron kannalta tämä vastaa vasenta simppeleä])

Set and turn

kaksi sivuttaista simpleä ja yksi double, jonka aikana käännetään toisen olkapään ympäri

(esimerkki: "set and turn vasemmalle": simppele vasemmalle, simppele oikealle, pyörähdetään ympäri vastapäivään kolmella askelella vasen-oikea-vasen, tuodaan oikea jalka vasemman viereen muttei astuta sille)

Siding

double viistosti eteenpäin parin vierelle ja double taaksepäin takaisin paikoilleen

Arming

kierretään pari kahdella doublella pitäen tätä käsivarresta kiinni

Tanssilajikohtaisia askelikkujen kuvauksia

Ranskalaiset branlet 1500-luvun lopulta

Branle-piiritansseissa käytettyjä askelikkoja:

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen

double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen

potku = hypähdys toiselle jalalle ja ojennetaan potkaiseva jalka ilmaan

reverence = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

1400-luvun italialaiset tanssit

Varhaisitalialaisissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:

continenza = selkeä ja korostettu painonvaihto tai "poljenta" paikallaan, päkiöiden kautta

contrapasso = 4 nopeaa askelta päkiöillä joista neljäs etummaisen jalan alle

doppio = avoin double = 3 etenevää askelta päkiöillä ja pysähdys

mezavolta = käännös tai suunnanvaihto (lähes aina puoli kierrosta, yleensä ei erikseen aikaa musiikissa)

movimento = nousu päkiöille ja jonkinlainen pieni liikahdus (mahdollisesti olkapäiden keinautus)

piva = nopea doppio = nopea avoin double päkiöillä (kaikki askelet eteneviä)

ripresa = hidas sivuttainen suljettu simple yläkautta (paino vaihtuu)

ripresa portugalesa = hidas suljettu simple yläkautta etuviistoon tai takaviistoon (paino vaihtuu)

riverenza = tervehdys (polvistuminen toisella jalalla lähes maahan asti selkä suorana)

saltarello = 3 etenevää askelta päkiöillä ja hypähdys

saltarello tedesco = 3 etenevää askelta päkiöillä ja yksi tai kaksi tömistystä

sempio = avoin simple = askel päkiällä ja pysähdys

volta tonda = pyörähdys ympäri, usein doppiolla

volta del gioioso = pyörähdys ympäri askelilla sempio+sempio+ripresa (oikea-vasen-oikea)

volta con riprese = ripresa vasemmalle + volta del gioioso

1500-luvun lopun italialaiset tanssit

Myöhäisitalialaisissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:

cadenza = hyppy ja toisen jalan heilautus taakse

continenza = hidas sivuttainen suljettu simple alakautta

fioretto = nousu päkiöille jalat lähes vierekkäin ja toisen jalan ojennus

passo = avoin simple = askel päkiä edellä (ja mahdollisesti pysähdys)

passo puntato = hidas suljettu simple alakautta eteen tai taakse

ripresa = nopea sivuttainen suljettu simple yläkautta (paino ei yleensä vaihdu)

ripresa sottopiede = ripresa tuoden toinen jalka ensimmäisen alle

riverenza = hidas tervehdys (toinen jalka hieman taakse, kevyt niiaus selkä suorana)

riverenza minima = nopea tervehdys (toinen jalka hieman taakse, kevyt niiaus selkä suorana)

scambiata = pieni askel etuviistoon + askel vierelle tai takaa ristiin + askel vierelle + cadenza

seguito battuto al canario = 3 tömistystä samalla jalalla, kanta-päkiä-kokojalka

seguito ordinario = avoin double = 3 askelta ja nousu päkiöille

(seguito) doppio = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan jalka viereen

(seguito) scorso = nopeahko "kipitys" päkiöillä

(seguito) spezzato = pysähtyvä "vaihtoaskel" päkiöillä (3 askelta, eteenpäin-vierelle-vierelle)

seguito semidoppio = passo + passo + spezzato

trabuchetto = terävä hypähdys toiselle jalalle, toinen jää "roikkumaan" ilmaan

trango = lyhyt suljettu "laahaava" simple alakautta etuviistoon tai takaviistoon

saffice = ripresa sottopiede + trabuchetto

destice = 2 riprese sottopiedi + trabuchetto

corinto = 3 riprese sottopiedi + trabuchetto

Englantilaiset almainet (ja muut ns. Old Measures -tanssit)

Almaineissa käytettyjä askelikkoja:

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen
double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen
almain-simple = askel ja jalannosto
almain-double = 3 askelta ja jalannosto
turn = pyörähdys doublella ympäri
set and turn = kaksi sivuttaista simpleä ja pyörähdys doublella ympäri
honour = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

English Country Dances

Tyypillisimmillään englantilaisissa maalaistansseissa on selkeä rakenne, joka helpottaa niiden muistamista.

- Tanssissa on kolme säkeistöä.
- Jokaisessa säkeistössä on kaksi osaa, ”varsinainen säe” ja ”kertosäe”.
- Ensimmäisen säkeistön säkeessä tehdään doublet edestakaisin tai sivuttain.
- Toisen säkeistön säkeessä tehdään siding-kuvio.
- Kolmannen säkeistön säkeessä tehdään arming-kuvio.
- Kertosäkeet ovat joko keskenään samanlaiset tai selkeästi erilaiset.

English Country Danceissa käytettyjä askelikkoja:

simple = suljettu simple = askel ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen
double = suljettu double = 3 askelta ja tuodaan toinen jalka ensimmäisen viereen
turn = pyörähdys doublella ympäri
set and turn = kaksi sivuttaista simpleä ja pyörähdys doublella ympäri
siding = double viistosti parin vierelle ja double takaisin
arming = kierretään pari kahdella doublella käsivarresta kiinni pitäen
honour = kunnioittava tervehdys (kumarrus tai niiaus)

Englantilaiset ns. Gresleyn tanssit

Ns. Gresleyn käsikirjoituksesta peräisin olevissa tansseissa käytettyjä askelikkoja:

singlis = avoin simple = askel ja pysähdys (tai pelkkä askel)
doblis = avoin double = 3 askelta ja pysähdys
tretts = suljettu simple eteenpäin
retrett = suljettu simple taaksepäin
rake = suljettu simple etuviistoon
brawle = pieni keinahtava askel sivulle ja painonvaihto takaisin
piva = nopea avoin double (lainattu varhaisitalialaisista)
saltarello = 3 askelta ja hypähdys (lainattu varhaisitalialaisista)

Burgundilaiset basse danset

Basse danseissa käytettyjä askelikkoja:

ss = 2 basedanse-simpleä = 2 avointa simpleä = 2 askelta
d = basedanse-double = avoin double = 3 askelta
r = desmarché = hidas suljettu simple alakautta taaksepäin
b = branle = pieni keinahtava askel sivulle ja painonvaihto takaisin
R = desmarché oikealla jalalla, jonka aikana tervehditään paria